

KATEHETSKI LEKSIKON

AUDIOVIZUELNA SREDSTVA. (AVS). Pod ovim se podrazumijevaju aparati i tehnička sredstva na električnu struju koja se odnose bilo na sluh (audielna ili auditivna sredstva: kazetofoni-gramofoni, razglasi i dr.; od latinski *audire* = slušati), bilo na vid (vizuelna sredstva: episkop, dijapozitiv, videoskop, grafoskop, dijaprojektor, nijemi film; od latinskog *videre* = vidjeti), ili na sluh i vid (audiovizuelna sredstva: školska televizija, tonski film, videokazetofon, i dr.).

AUTIZAM. Psihologija koja se očituje već u djetinjoj dobi, ali se ne ograničava samo na nju. Glavno obilježje je bolesna zatvorenost i nepristupačnost djeteta, prije svega u susretu s čovjekovom okolinom: osjećajna hladnoća, usiljenost u ponašanju,

krajnje uznemireno reagiranje na svaku promjenu, ekstremno očitovanje čudaštva i osobnosti. Da li se ipak radi o pravom autizmu kod nekog djeteta sa smetnjama u ponašanju ili ne, može dijagnosticirati samo školovani defektolog. Pored medicinske terapije za autističku djecu nužno je potreban poseban odgoj pod vodstvom za to osposobljenog defektologa. Religiozno pedagoški i pastoralni problemi (odgoj savjesti, uvođenje u ispovijed, i dr.) vezani za autizam su, nažalost, još uvijek premalo temeljito proučeni.

AUTODIDAKT. Autodidakt je osoba koja je samoučenjem obvladala određenim gradivom osnovne i usmjerene naobrazbe. Spremnost, požrtvornost i samorad disponiraju za samoizbornu i izvanškolsko

stjecanje naobrazbe. Ono je uslijed sve bržih promjena stvarnosti i osobno i društveno vrlo dragocjeno. Negativni vid ovakvog učenja očituje se u nedostatku izvanjske kontrole i eventualno samokritike. — Za očekivati je u budućnosti širu ponudu sredstava za samoobrazovanje putem nastavne tehnologije. Pored knjiga i časopisa dolaze u obzir i gramofonska ploča, videokazetofon, i druga sredstva.

AUTOGENI TRENING. Metoda koncentriranog samoopuštanja (samohipnoze) koju je razvio J. H. Schultz. Prvi stupanj sastoji se od šest pojedinačnih vježbi (opuštanje mišića, opuštanje žila, vježba srca, vježba disanja, reguliranje trbušnih organa, postavljanje položaja glave) s ponovnim vraćanjem na kraju iz opuštenog stanja. Dr-

ugi stupanj vodi autogenom imagogijom kroz doživljavanje boje i slike u meditaciju i samočišćenje. U način uvježbavanja potrebno je ući prethodnim prikladnim uvođenjem. — H. G. Schmidt bazira svoju metodu »dubinskog opuštanja« na autogenom treningu s tom razlikom što se u njegovoj primjeni oslanja na izvanjsku sugestiju pomoću gramofonske ploče.

AUTOMATIZACIJA.

Automatizacija je u industriji poznata kao »druga revolucija« (strojevi nadomještaju ljudski rad). U biologiji označava automatizacija spontanu reakciju na podražaje ili signale (automatizmi, tropizmi). Značajna je za čovjeka: svijest odterecenja i olakšanja rada pomoću strojeva (lakši posao, slobodno vrijeme, hobby, itd.), ali krije u sebi također i određene opasnosti (tehnificirano zarobljavanje, isključivanje udjela pameti, uspoređivanje čovjeka sa strojem, objektom, brojem itd.).

AUTONOMIJA — HETERONOMIJA. Etika kao slobodno svjesno djelovanje je uvijek u sebi autonomna bez obzira što se čovjek mora orjentirati i glede stvarnosti (svijet, ti, društvo, objava). Pa i sama savjest koja se ravna prema tradiciji ili prema nekom tuđem mišljenju ostaje autonomna dokle god ona to svjesno i slobodno prihvaća budući da savjest

odlučuje hoće li se tuđu etiku učiniti svojom.

Heteronomno (prema tuđem zakonu) djeluje čovjek kad god nekritički i neslobodno prihvaća zakone i principe djelovanja. To dovodi u životu i u povijesti do ukrućenja svake etike, do automatizacije čovjeka (etika poslušnosti i paragrafa), do toga da ljudi u okviru partija i ideologija postaju brojke, do manipuliranja javnog mišljenja, itd. Protiv toga je **uperena** oštra Kristova kritika, ali i kritika Kantovog praktičnog razuma.

AUTORITET. Autoritet obično označava postignuti prestiž nekog čovjeka ili neke ljudske skupine, pravi ili tobožnji, koji drugi priznaju. U pedagoškom smislu autoritet posjeduje svaki začetnik, promicatelj i stručnjak za naobrazbu i odgoj koji te svoje odlike posjedovanja i znanja ulaže u službu i na korist ljudi koji su mu povjereni. Učiteljev autoritet je legitimiran po njegovoj sposobnosti da ljude poučava o načinu učenja i stjecanja znanja jer je i sam naučio učiti i stjecati znanje. On je u tolikoj mjeri dostojan povjerenja ukoliko omogućuje učenicima da se pored njega osamostaljuju. Snagom vlastitog iskustva znanja i života mora dovesti učenike do punoljetnosti, slobode i emancipacije. **Službeni autoritet** jest temeljni zahtjev pravno uređenog društva i skupina ga ne može ukinuti. **Znanstveni autoritet** (stručna kompeten-

cija) posjeduje stručnjak pred nestručnjakom omjerom vlastitog znanja i poznavanja stvari o kojima je riječ. **Osobni autoritet** — očituje se u situacijama kad skupina priznaje i prihvaća odluke i rješenja nekog autonomnog čovjeka kao svoje. Takav autoritet skupina može ukinuti jer je plod prihvaćanja, a ne i stanja. Skupina ga i shvaća kao mogućnost i produbljenje vlastitog funkcionalnog rasta i osamostaljivanja.

AUTORITATIVNI ODGOJ. Tip odgoja koji počiva na nepravilno formiranom autoritetu ogajatelja, nastavnika ili roditelja, a polazi od pretpostavke da je za uspješan odgojni rad s djecom ili mladima potrebna pretjerana strogost i disciplina, bezuvjetna poslušnost i pokornost. To je odgoj pod čvrstom stegom nametnut lažnim autoritetom prisiljavanja, katkada popraćen fizičkim kažnjavanjem i ponižavanjem dječje ličnosti. Ovakav tip odgoja provodio se u starom Egiptu, u Sparti, a djelomično i u Rimu. Karakterističan je bio i za odgoj u srednjem vijeku pa i kasnije u mnogim školama i sistemima odgoja, a i danas ga ima tamo gdje se još uvijek jednim dijelom zadržala fizička kazna kao sredstvo prisiljavanja na disciplinu i pokornost. Činjenica je da je autoritativni odgoj često uvjetovan neznanjem, nedovoljnom pedagoškom kulturom ogajatelja, nastavnika i roditelja.